AVİM Yorum • No: 2015 / 112 • Eylül 2015

KAZAKİSTAN VE ULUSLARARASI ATOM ENERJİSİ KURUMU (UAEK) ARASINDA URANYUM BANKASI ANLAŞMASI

Pelin EMLİK

Pelin EMLİK

Kazakistan'ın Ankara Büyükelçisi Canseyit Tüymebayev, Kazakistan ile Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK) arasında Uluslararası Düşük Düzeyde Zenginleştirilmiş Uranyum Bankası Kurulması Anlaşması ile ilgili 20 Ağustosta Kazakistan'ın Ankara Büyükelçiliğinde bir basın toplantısı düzenledi. Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu Uluslararası Düşük Düzeyde Zenginleştirilmiş Uranyum Bankasının kurulmasını öngören anlaşma 27 Ağustosta imzalanmıştır.[1] Bankanın kurulması Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin beş daimi üyesi (ABD, Rusya, İngiltere, Çin, Fransa), AB, Norveç, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri tarafından desteklenmiştir.

Banka, Kazakistan'ın doğusundaki Oskemen bölgesindeki lisanslı bir nükleer tesis olan ve düşük düzeyde zenginleştirilmiş uranyumun işlem görmesi, depolanması ve taşınması sürecinin güvenli bir şekilde işlemesini sağlayacak altyapıya sahip Pahalı Metalürji Fabrikası (*Ulba Metallurgical Plant,* UMP) fabrikasının içinde konumlanacaktır. Böylece bu banka yüzünden oluşabilecek herhangi bir zararın kontrol altına alınması kolaylaştırılmaktadır.

Kazakistan nükleer silah denemelerinden ekolojik, biyolojik ve dolaylı olarak ekonomik zararlar görmüş bir ülke olarak nükleer silahların yayılmasının önlemesi konusunda aktif bir tutum sergilemektedir. Bu bağlamda kendisi bu konu ile ilgili birçok anlaşmaya taraf olmuş, destek vermiş ve önemli katkılarda bulunmuştur. Bu anlaşmalardan bazıları, 1992 yılında taraf olduğu Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması (NPT) ve Nükleer Denemelerin Kapsamlı Yasaklanması Antlaşmasıdır (CTBT). Buna ek olarak Kazakistan 2004 yılında UAEK ile ek protokol imzalamış ve Nükleer Tedarikçiler Grubuna üye olmuştur. 29 Ağustos gününün Nükleer denemelere karşı uluslararası gün ilan edilmesini sağlamıştır ve dünya çapında nükleer denemelerin kurbanlarını anmak adına yürütülen ATOM Projesine sahiptir.[2] Büyükelçi Tüymebayevin basın toplantısında da ifade ettiği üzere[3] Bankanın Kazakistanda kurulmaya karar verilmesinde nükleer silahsızlanma konusunda yaptığı bu katkılar ve tutumu dikkate alınmıştır.[4]

Uranyumun belli bir oranda zenginleştirilmesiyle nükleer yakıt ve elektrik enerjisi üretilebilmektedir. Bu yüzden dünya çapında ilgi görmektedir. Bu anlamda nükleer yakıt

piyasasının istikrarsızlaşması ve ihtiyaç duyan ülkelere ulaşımının aksaması halinde banka yakıtın temin edilmesine yönelik uluslararası garanti sağlamaktadır. Bu bankadan uranyum yakıtı satın alma imkanına sadece UAEK ile sözleşme yapıp bankaya ödeme yapmış olan üye devlet sahiptir.[5] Bankanın kurulması için sermayeye katkıda bulunan ülkeler ve katkıları, Büyükelçi Tüymebayevin de konuşmasında vurguladığı üzere, AB 25 Milyon Euro, Kuveyt 10 milyon dolar, Norveç 5 milyon dolar, BAE 10 milyon dolar, ABD 49 milyon dolar ve Kazakistan 400 milyon dolar şeklindedir.

Kazakistanın nükleer tecrübeleri, tesisin güvenliğini sağlayabileceğine duyulan güven, uluslararası düzeyde nükleer konulardaki anlaşmalara taraf olması, Orta Asyadaki istikrarlı ülkelerden birisi olması, bunun yanı sıra 2010da AGİTe başkanlık yapmasının getirdiği uluslararası saygınlığı dolayısıyla uranyum bankasına ev sahipliği yapabilecek durumda olduğu söylenebilir. Bankanın denetiminden UAEK sorumludur. Bankanın güvenliği ile korunması, Banka güvenlik kurallarını kapsayacak olan yönetmelikler ve yönetime sunulacak olan belgeler de dikkate alınarak Kazakistan yasaları ile düzenlenecektir.[6] Kazakistan bu nükleer tesiste bulunacak nükleer yakıtın, gerekli önlemlerin alınmasıyla, insan sağlığına ve çevreye zarar vermeyeceğini belirtmiştir.[7]

[1] IAEA and Kazakhstan Sign Agreement to Establish Low Enriched Uranium Bank. (2015, August 27). Retrieved date: August 28, 2015, from https://www.iaea.org/newscenter/news/iaea-and-kazakhstan-sign-agreement-establish-low-enriched-uranium-bank .

[2] NTI, Profile for Kazakhstan , 1 Haziran, 2015, Erişim Tarihi : 20 Ağustos, 2015, http://www.nti.org/country-profiles/kazakhstan/.

[3] FACT SHEET- The IAEA LEU Bank Assuring a supply of low enriched uranium (LEU) for Member States, Erişim Tarihi: 20 Ağustos, 2015, https://www.iaea.org/OurWork/ST/NE/NEFW/Assurance-of-Supply/documents/Factsheet_LEU_Bank.pdf .

[4] Kazakistan'ın Ankara Büyükelçisi Canseyit Tüymebayev, Kazakistan ile Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK) arasında Uluslararası Düşük Düzeyde Zenginleştirilmiş Uranyum Bankası Kurulması Anlaşması ile ilgili basın toplantısı konuşması, 20 Ağustos,2015.

[5] International Atomic Energy Agency, Atoms for Peace, Erişim Tarihi: 20 Ağustos, 2015, https://www.iaea.org/.

[6] A.g.e

[7] Kazakistan'ın Ankara Büyükelçisi Canseyit Tüymebayev, Kazakistan ile Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK) arasında Uluslararası Düşük Düzeyde Zenginleştirilmiş Uranyum Bankası Kurulması Anlaşması ile ilgili basın toplantısı konuşması, 20 Ağustos 2015.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: EMLİK, Pelin. 2026. "KAZAKİSTAN VE ULUSLARARASI ATOM ENERJİSİ KURUMU (UAEK) ARASINDA URANYUM BANKASI ANLAŞMASI." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 112. Eylül 06. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/tr/Yorum/KAZAKISTAN-VE-ULUSLARARASI-ATOM-ENERJISI-KURUMU-UAEK-ARASINDA-URANYUM-BANKASI-ANLASMASI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır